

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Denise Kaskinen, Maria Lehto, Fanny Mård, Anne Nummela, Christine Alm : Vaccin så in i Norden. Vård i fokus 2/2020 : 44-48.

Vaccin så in i Norden

Denise Kaskinen Maria Lehto Fanny Mård Anne Nummela Christine Alm

Artikeln är skriven som en form av examination av hälsovårdarstuderande vid Yrkehögskolan Novia i Åbo, utexaminerade den 14 juni 2019.

I den här artikeln granskas och jämförs de nordiska ländernas vaccinationsprogram sinsemellan. Som professionell hälsovårdare bör man kunna fungera som sakkunnig i vaccinationsfrågor såväl nationellt som internationellt och det kräver kunskaper om vaccinationsprogrammen.

Vaccinationer är ett aktuellt ämne i dagens samhälle och det finns även en del motstånd mot vaccinationer. Eftersom grundvaccinationerna oftast ges åt barn och unga granskas specifikt de nationella vaccinationsprogrammen för barn och unga.

Frågeställningarna som besvaras i artikeln är:

- Hur ser de nordiska ländernas vaccinationsprogram för barn och unga ut?

- Förekommer det skillnader mellan vaccinationsprogrammen och hurudana skillnader kan ses?

Metodbeskrivning och material

Materialet i artikeln har samlats in med hjälp av en narrativ litteraturoversikt. Med den här metoden kan man ge en bred översikt av ämnet som behandlas. Den narrativa översikten fokuserar på att

utforska problem, utveckla idéer samt identifiera forskningsluckor. Syftet med en narrativ översikt är ett lättläst resultat och brett fokus för att få en omfattande översikt. Metoden har för avsikt att sammanfatta tidigare gjorda forskning. Materialet i en narrativ litteraturoversikt har inte genomgått en systematisk analys (1).

Materialet som används är omfattande och mångsidigt och valet av material begränsas inte

av metodiska regler. Materialet är elektroniskt eftersom det ger möjlighet till den senaste information inom området.

Som utgångspunkt för artikeln används Finlands vaccinationsprogram för barn och unga. I artikeln finns tabeller över de nordiska ländernas vaccinationsprogram för barn och unga. Vaccinationsprogrammen mellan de nordiska länderna varierar på grund av sjukdomars utbredning, bedömning av sjukdomsburden samt ekonomiska och praktiska möjligheter att utföra vaccinering. Vaccinationsprogrammen uppdateras efter behov och därför bör man se till att man använder information om det aktuella vaccinationsprogrammet.

Datainsamlingen skedde individuellt men allt material genom-

gick en kritisk granskning för att säkerställa källans reliabilitet och validitet.

Vaccinationsprogram

Syftet med det nationella vaccinationsprogrammet är att skydda finländare så bra som möjligt mot infektionssjukdomar som kan förebyggas med hjälp av vaccination. Vaccinationerna i Finland är frivilliga och avgiftsfria. I Finland har barn och ungdomar möjlighet att få vacciner mot elva olika sjukdomar och för flickor erbjuds även HPV-vaccin. Vaccinationstäckningen i Finland, utgående från vaccinerna i det nationella vaccinationsprogrammet, är hög.

Social- och hälsovårdsministeriet är det bestämmande organet beträffande vaccinationspro-

grammet i Finland. De vacciner som ingår i det nationella vaccinationsprogrammet finansieras med statliga medel. I Finland ansvarar Institutet för hälsa och välfärd (THL) för genomförandet och säkerheten av det nationella vaccinationsprogrammet (2).

Det finns olika faktorer som påverkar det nationella vaccinationsprogrammet. Om förekomsten av infektionssjukdomar som kan förebyggas med hjälp av vaccinationer förändras, vaccinernas skydd och dess effektivitet förändras eller om det sker förändringar i hur allvarlig sjukdomens klassificeras som, dess följsjukdomar eller långsiktiga skador, förändras även det nationella vaccinationsprogrammet. Även utvecklingsarbete beträffande vacciner, förändring av och nya vac-

ÅLDER	VACCIN
6 veckor	Rotavirusvaccin
6 veckor (endast barn med föräldrar från högriskländer)	BCG
3 mån	Rotavirusvaccin
3mån	DTaP-IPV-Hib-Hep B
3mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
5 mån	DTaP-IPV-Hib-Hep B
5 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
12 mån	DTaP-IPV-Hib-Hep B
12 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
15 mån	MPR-vaccin
7 år	DTaP-IPV
11 år	MPR
12 år	HPV (Cervarix)
15 år	DTaP-IPV

Vaccinationsprogram i Norge (10).

ciner samt förändring av riskgrupper och biverkningar som kan uppkomma, kan påverka (2).

Då man gjort upp tidsschemat för vaccinationer i det nationella vaccinationsprogrammet har man strävat efter att med så få vaccindoser och biverkningar som möjligt få ett tillräckligt skydd i rätt tid. Vid upplägget av tidsschemat bör man exempelvis beakta vaccinets effekt och mognad av immunförsvaret hos den som ska bli vaccinerad (2).

Vaccinationsprogram mellan olika länder kan variera på grund av sjukdomars utbredning, bedömningar av sjukdomsburden samt ekonomiska och praktiska möjligheter att utföra vaccinering (3). Alla nordiska länder erbjuder vaccin som ingår i vaccinationsprogrammet avgiftsfritt åt alla medborgare och det är frivilligt att vaccinera sig.

De nordiska länderna

De nationella vaccinationsprogrammen regleras på olika sätt i de nordiska länderna. I Sverige reglerades vaccinationsprogrammet år 2013 enligt smittskyddslagen. Regeringen fattar beslut om vilka sjukdomar som skall ingå i det nationella vaccinationsprogrammet med stöd och information av Folkhälsomyndigheten. Folkhälsomyndigheten ansvarar för att ta fram föreskrifter om vem vaccinet ska erbjudas till, antal doser samt intervall. Alla dessa vaccinationer skall regist-

reras i det nationella vaccinregistret (4).

Norge är däremot mer lik Finland då social- och hälsovårdsministeriet styr det nationella vaccinationsprogrammet (5).

I Island är hälsostyrelsen, underordnad regeringen, ansvarig för förebyggandet av infektionssjukdomar (6). Vaccinationerna på Island bygger på förordningen nr. 221/2001, som i sin tur baseras på Lagen om förebyggande av sjukdomar, nr. 19/1997. Dessa två är styrdokument som utgör grunden för det nationella vaccinationssystemet på Island (6).

I Danmark är Statens Serum Institut (SSI), som är underordnat social- och hälsovårdsministeriet, ansvarig för att förebygga infektionssjukdomar (7).

Verkställandet av vaccinationsprogrammen

I Finland inleds genomförandet av det nationella vaccinationsprogrammet vid två månaders ålder. Tidigast inleds vaccinationsprogrammet i Norge där man får sitt första vaccin redan vid sex veckors ålder. I de övriga nordiska länderna, Sverige, Island och Danmark, inleds vaccination vid tre månaders ålder.

Norge och Finland är de enda av de nordiska länderna var man vaccinerar mot rotavirusinfektion. Det förekommer även skillnader i hur många doser man får av ett vaccin, till exempel i Finland får man tre doser av rotavi-

rusvaccin medan man i Norge får två doser.

Sverige och Norge började år 2016 erbjuda vaccin mot hepatit B till alla barn (3, 8). Vaccinet ingår i kombinationsvaccinet DTaP-IPV-Hib. I Sverige och Norge följer man samma tidsschema för vaccinationserien mot hepatit B. I de nordiska länderna tillhör ännu Danmark, Island och Finland dem som endast vaccinerar riskgrupper mot hepatit B.

Alla flickor i de nordiska länderna erbjuds HPV-vaccin men i Norge erbjuds från och med hösten 2018 vaccinet även till pojkar (3). THL rekommenderar dock att vaccinet borde införas även för pojkar i Finland. Att införa HPV-vaccinet i pojkarnas vaccinationsprogram skulle vara ett effektivt sätt att hindra förekomsten av cancer genom att förebygga spridning av papillomvirus, både hos män och kvinnor (9).

Island är det enda landet i Norden som erbjuder meningokockvaccin som en del av det nationella vaccinationsprogrammet. I meningokockvaccineringen ingår två doser som ges vid sex och åtta månaders ålder.

Finland är det enda landet av de nordiska länderna som har infört vaccin mot vattkoppor i nationella vaccinationsprogrammet.

Sammanfattning

Vaccinationsprogrammen i de nordiska länderna är överlag väldigt lik varandra till innehåll-

et men tidsschemat för vaccinationsprogrammet varierar.

I alla de nordiska länderna är vaccin, som ingår i ländernas nationella vaccinationsprogram, avgiftsfria samt frivilliga.

HPV-vaccin åt pojkar erbjuds endast i Norge för tillfället. Vi anser att THL:s rekommendation om HPV-vaccin även borde ges åt pojkar, borde genomföras även i Finland. Vaccin är ett effektivt verktyg i den förebyggande vården och därför vore det viktigt att målgruppen för HPV-vaccinationer utvidgades även i Finland.

Frågeställningarna blev väl besvarade och resultatet blev intressant och mångsidigt. Syftet med den här artikeln har varit att granska och jämföra de nordiska ländernas vaccinationsprogram sinsemellan. Vi har fått mångsidig ny kunskap och vi anser att artikelskrivning om de här frågorna varit till stor nytta. 

REFERENSER

- Salminen A. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppiin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin (Internet). Vaasan yliopisto; 2011. (hämtad 15.5.2019)
Hämtad från: www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf.
Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.
Kansallinen rokotusohjelma (Internet): 2017 (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: <https://thl.fi/sv/web/rokottaminen/kansallinen-rokotusohjelma>.
Folkhälsomyndigheten (Internet); 2017. (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9da52ec6af8a4ef8950d1ba4c366e906/lagesrapport-vaccinationsprogram-2017.pdf.

ÅLDER	VACCIN
3 mån	DTaP-IPV-Hib
3 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
5 mån	DTaP-IPV-Hib
5 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
12 mån	DTaP-IPV-Hib
12 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
15 mån	MPR-vaccin
4 år	MPR-vaccin
5 år	DTaP-IPV
12 år	För flickor: HPV (Cervarix)

Vaccinationsprogram i Danmark (7).

ÅLDER	VACCIN
2 mån	Rotavirusvaccin
3 mån	Rotavirusvaccin
3 mån	DTaP-IPV-Hib, "Fem-i-ett-vaccin"
3 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
5 mån	Rotavirusvaccin
5 mån	DTaP-IPV-Hib, "Fem-i-ett-vaccin"
5 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
12 mån	DTaP-IPV-Hib, "Fem-i-ett-vaccin"
12 mån	Pneumokockkonjugatvaccin, PCV
12–18 mån	MPR-vaccin
6 mån–6 år	Influensavaccin (årligen)
1,5 år–11 år	Vaccin mot vattkoppor
4 år	DTaP-IPV, "Fyra-i-ett-vaccin"
6 år	MPRV-vaccin (MPR+vattkoppor)
6 eller 12 år	Vattkoppor (se THL:s anvisningar)
11–12 år	HPV-vaccin för flickor
14–15 år	dtap-vaccin

Vaccinationsprogram i Finland (11).

ÅLDER	VACCIN
3 Mån	DTaP-IPV-Hib-Hep B
3 Mån	Pneumokocker
5 Mån	DTaP-IPV-Hib-Hep B
5 Mån	Pneumokocker
12 Mån	DTaP-IPV-Hib-Hep B
12 Mån	Pneumokocker
18 Mån	MPR
5 år	DTaP-IPV
Åk 1–2	MPR
Åk 5–6	HPV till flickor

Vaccinationsprogram i Svering (8). Efter att denna artikel skrevs har Sverige i september 2019 infört rotavirusvaccin.

ÅLDER	VACCIN
3 mån	DTaP-Hib-Polio (Pentavac)
3 mån	PCV (Synflorix)
5 mån	DTaP-Hib-Polio (Pentavac)
5 mån	PCV (Synflorix)
6 mån	MenC (NeisVac-C)
8 mån	MenC (Neisvac-C)
12 mån	DTaP-Hib-Polio (Pentavac)
12 mån	PCV (Synflorix)
18 mån	MMR (M-M-RVAXPRO)
4 år	dRaP (Boostrix)
12 år	MMR (M-M-RVAXPRO)
12 år	För flickor: HPV (Cervarix)
14 år	dTaP-Polio (Boostrix Polio)

Vaccinationsprogram i Island (12).

- Folkhälsomyndigheten (Internet); 2018. (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/vaccinationer/vaccinationsprogram/. Fagpressen. Norsk Helseinformatikk (Internet); 2019. (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: <https://nhi.no/familie/>

- barn/barne-og-ungdomsvaksinasjon/vaksinasjonsprogrammet-i-norge/.
- Directorate of Health (Internet); 2016. (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: www.landlaeknir.is/english.
- Statens Serum Institut (Internet); 2019. (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: www.ssi.dk/vaccinationer/boernevaccination.

- Folkhälsomyndigheten (Internet); 2018. (Hämtad 15.5.2019) hämtad från: www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/vaccinationer/vaccinationsprogram/allmant-program-for-barn/. Institutet för hälsa och välfärd (Internet); 2019. (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: <https://thl.fi/sv/web/vaccinationer/vaccination-av-olika-grupper/vaccinationsprogram-for-barn-och-ungdomar>.
- Folkhelseinstituttet (Internet); 2019 (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: www.fhi.no/nettpub/vaksinasjonsveilederen-for-helsepersonell/vaksinasjon/barnevaksinasjonsprogrammet/. Institutet för hälsa och välfärd (Internet); 2019. Hämtad 15.5.2019) Hämtad från: https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/-/thl-rekommenderar-hpv-vaccin-aven-som-en-del-av-vaccinationsprogrammet-for-pojkar?redirect=https%3A%2F%2Fthl.fi%2Fsv%2Fweb%2Fvaccinationer%2Fvaccin-och-sjukdomar%2Fvaccinationer%3Fp_id%3D101_INSTANCE_T3BhIHTweKKM%26p_p_l.
- Chief Epidemiologist for Iceland (Internet); 2016. (hämtad 15.5.2019) Hämtad från: www.landlaeknir.is/servlet/file/store93/item27472/Almen-nar_bolusetningar_barna_effir_september_2015_ENSKA.pdf.

FÖRFATTARE

Denise Kaskinen

Hälsovårdare 14.06.2019, Yh
Novia Åbo

Maria Lehto

Hälsovårdare 14.06.2019, Yh
Novia Åbo

Fanny Mård

Hälsovårdare 14.06.2019, Yh
Novia Åbo

Anne Nummela

Lektor, YH Novia/Åbo

Christine Alm

Lektor, YH Novia/Åbo